Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Аксаринская основная общеобразовательная школа»
Заинского муниципального района РТ

Рассмотрено	Согласовано	Утверждаю
Руководитель ШМО МБОУ «Аксаринская ООШ» ЗМР РТ _______/Мирсаева А.А._/ Протокол № 1 от «26» августа 2019 г.	Заместитель директора по УВР МБОУ «Аксаринская ООШ» ЗМР РТ _______/Мирсаева А.А./ от «27» августа 2019 г.	Директор МБОУ «Аксаринская ООШ» ЗМР РТ _______/Р.М.Хасаншин/ Приказ № 171 от «29» августа 2019 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ПРЕДМЕТУ РОДНАЯ ЛИТЕРАТУРА
ДЛЯ 5-9 КЛАССОВ

Хасаншин Рафаиль Мунавирович,
учитель первой квалификационной категории
срок реализации пять лет

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
Протокол № 1 от «28» августа 2019г.

2019 -2020 учебный год

Татар әдәбиятын укытуның максаты һәм бурычлары

Урта сыйныфларда әдәбиятны укытуның **төп максаты** булып матур әдәбият әсәрләрен форма һәм эчтәлек берлегендә аңларга һәм анализларга өйрәтү, логик фикерләү сәләтен үстерү һәм камилләштерү, балаларның рухи дөньяларын баету тора. Бу процесс өч – гамәли, гомуми белем бирү, тәрбияви - яссылыкларны берләштереп алып барылырга тиеш. Әлеге максат түбәндәге **бурычларны** алга куя:

- иҗат, әдәбият үсеше, аның тарихи төшенчәләрен аңлап фикер йөртергә өйрәтү;
- укучыларның иҗади сәләтләрен үстерү;
- укучының төп әдәби-тарихи мәгълүматларны һәм әдәби-теоретик төшенчәләрне белүенә ирешү һәм анализ барышында кулланырга күнектерү;
- укучыда матур әдәбият әсәрләрен мөстәкыйль уку ихтыяҗы булдыру;
- укучының телдән һәм язма сөйләмен үстерү;
- укучыда үз милләтенә, аның әдәбиятына, мәдәниятенә карата хөрмәт, дөньяга гуманлы караш, гражданлык тойгысы, патриотизм хисләре, үз милләтенең, шушы төбәктә яшәүче башка халыкларның мәдәни кыйммәтләренә хөрмәт хисләре тәрбияләү.

Уку фәненең уку планында тоткан урыны

Мәктәптә әдәбият предметы - кирәкле, әһәмиятле предметларның берсе. Ул укучыларны тормышны үзенчәлекле итеп танып белергә өйрәтә, хисси-эмоциональ дөньясын баета, эстетик зәвык тәрбияли, сөйләмен үстерә, гомумән, шәхес итеп тәрбияләүдә зур роль уйный.

Планлаштырылган нәтиҗәләр

5 класс

Бүлек темасы	Предмет		Метапредмет	Шәхескә кагылышлы
	укучы өйрәнәчәк	укучы өйрәнергә мөмкинлек алачак		
Халык авыз иҗаты	Халык авыз иҗаты аша халкыбыз та-рихы турында мәгълүматлы була	Халык авыз иҗаты аша халкыбыз тарихы турында мәгълүматлы булу	Фольклор жанрларны, аларга хас үзенчәлекләрне аера белү	Сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү
Әкиятләр	“Ак бүре” әкиятенең I бүлеген уку, анализлый. Әдәби образны тикшерә-бәяли	“Аю белән төлке” әкиятен уку, анализлау. Әкиятнең идея эчтәлеген белү. “Үги кыз” әкиятен уку, анализлау	Әкият жанрының асылына төшенү, үз фикерен төгәл һәм тулы итеп җиткерә белү Төп геройга бәя бирү аша авторның фәлсәфи, эстетик, әхлакый карашларын ачыклау	Үзеңдә милли гореф-гадәтләр турында караш булдыру Матурлыкны күрә белергә өйрәнү Татар халык иҗатына хөрмәт хисе, аларны өйрәнү теләге

			Логик фикерләүне үстерү, төп фикерне билгели, аны үз сүзләре белән әйтеп бирү алу Әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүгә ирешү, экият эчтәлеген аңлау, төп фикерне таба белү	булдыру Үзендә мәрхәмәтлелек Сыйфатлары булдыру
Җырлар	Җырның килеп чыгышы, табигате, төркемнәре, үзенчәлекләре, әһәмияте урында мәгълүматлы булу Җырларның борын-борыннан килгән тормыш юлдашы булуын, кеше күңеленең төрле халәтендә тууын, халыкның тормыш-көнкүрешен, аның уй-кичерешләрен чагылдыруын аңлый	Җырларның башкару өчен иҗат ителүен, көй белән текстның бергә кулланылуының тышкы күренеш кенә булмыйча, җырның эчке табигате белән генә аңлатыла торган идея-эстетик берлек булуына төшенү Җырларны төркемнәргә аера белү. Сәнгать турында белемнәрне тирәнәйтү	Милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнү, әңгәмә кора белү Тексттан кирәкле мәгълүматны аерып чыгара белү, башкалар фикерен тыңлый, бәяли белү Сәнгатьнең ике мөстәкыйль төрен - музыка һәм поэзия үзендә берләштергән иҗат булуын аңлау, текстларны чагыштыра белү, уртак якларны билгеләү Җырларны аерым билгеләре буенча чагыштыру, төркемнәргә аера белү, билгеле бер критерийлар буенча классификацияли белү. Фикерләрне тулы һәм төгәл итеп җиткерә алу, дәлилләү	Матурлыкны күрә белү, халык тормышында җырның әһәмиятен аңлау Эстетик зәвык булдыру, җырларда халыкның туган иленә, җиренә, батырларына булган мәхәббәтен чагылдыруны аңлау Туган илгә хөрмәт хисе төшенчәсен аңлау Тарихи җырларның патриотик эчтәлекле һәм героик пафос белән сугарылган кыйммәтле мирас булуына төшенү
Кыска жанрлар	Мәкальләрнең төзелешен, поэтикасын өйрәнә Мәзәкләрдә халыкның тапкырлыгы, шат күңеле, оста булуын күрсәтә	Табышмакның образлы табигате хакында гомуми мәгълүмати күзаллау булдыру, аның эстетик кыйммәтен тою хисе булдыру Мәзәкләр жанры турында белемнәрне	Мәкальләрне сөйләмдә урынлы куллана белү. Сөйләм телен баету Мәсьәләне аңлый, гипотеза куя, материалны төркемли белергә күнегү. Логик фикерләү сәләтен үстерү Үз фикерен дәлилли, үзгәртә, төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара алу	Мәкальләрнең кеше тормышындагы әһәмиятен аңлау абышмакның кеше тормышында әһәмиятле роль уйнавын аңлау Үзаңын булдыру

		киңәйтү		
Бәетләр.	“Сак-Сок” бәетен уку, анализлау. Бәеттә хис дәрәҗәсен күрсәтә белә	Бәет жанрын өйрәнү, бәетләргә хас сыйфатларны билгеләү	Аерым билгеләрне аеру максаты белән текстларны чагы-штыру. Төшенчә итеп чыгару. Әңгәмәне башлый, дәвам итә, тыңлый белү. Сиземләү, тою сәләтен үстерү	Туган халкыңа хөрмәт хисенә төшенү. Туганлык, дуслык төшенчәләрен аңлау
Риваятьләр легендалар	Риваятьләр, легендалар турында мәгълүматлы була	Теоретик белемнәр белән коралланy Риваятьләрне уку, анализлау	Риваятьләрдәге төп фикерне таба белү, дәлилләү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү	Милли гореф-гадәт, йолаларны тану, хыял дөньяларын баету
Практик дәрес	Халык авыз иҗатында образлар турында мәгълүматлы була	“Образ (сурәт)”, “поэтика” төшенчәләре бирү	Үзбәяләү	Алган белемнәрне максатчан куллана белү. Фольклор әсәрләрен укуга теләк уяну
Әдәби экиятләр	Г.Тукай тормышы һәм иҗаты турында белемнәрне тирәнәйтә. “Шүрәле” экиятен укып анализлый. Лиро-эпик әсәрләрнең төп сыйфатларын аңлый Җ.Тәрҗеманов “Тукран малае Шуктуган” экиятен дөрес аңлап укый, анализлый Ф. Яруллин “Кояштагы тап” экиятен укый һәм анализлый. Әсәрдәге геройны характерлап, аның турында фикер әйтә	Әдәби экиятләр турында мәгълүмат алу Ә.Фәйзи “Аучы Мәргән белән Болан кыз” экиятен уку һәм анализлау Рабит Батулла турында белешмә алу, “Курай уйный бер малай” экиятен уку һәм анализлау Ф. Яруллин тормышы һәм иҗаты турында белешмә бирү. “Зәңгәр күлдә ай коена” экиятен уку һәм анализлау	Әдәби экиятләрне халык экиятләреннән аера белү. Аларны чагыштыру. Сөйләм телен үстерү, фикерне төгәл һәм тулы итеп җиткерә белү, әңгәмә кора белү Төп образга карата башкаларның фикерен тыңлау, үз фикереңбелән чагыштыру, дәлилләү Әсәр буенча фикер алышу, фикерләрне төгәл һәм тулы итеп җиткерә алу Төркемнәрдә эшләү күнекмәләрен үстерү, экияттәге образлы әйтемнәрне таба белү, тексттагы төп фикерне аерып чыгара белү Экияттә бирелгән төп фикерне ачыклый белергә өйрәнү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү, дәлилләү Уку мәсьәләсен аңлау	Милли әдәбият белән кызыксыну булдыру Әсәрнең матурлыгын, үзенчәлекле сыйфатларын күрә белү Үзеңдә тырышлык сыйфатлары булдыру Хыял дөньяңны баету Рухи-әхлакый сыйфатлар булдыру Мәрхәмәтлелек, теләктәшлек, башкаларга ярдәм итү теләге хисләренә төшенү. Рухи матурлык хисләре булдыру Әниләргә хөрмәт хисенә төшенү

	белә		һәм үтәү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү, логик фикерләүләрен үстерү, үз карашларын раслау һәм дәлилләү Әсәрнең эчтәлеген мөстәкыйль рәвештә үзләштерү һәм анализ ясау күнекмәләре булдыру. Әкиятнең темасын, проблемасы, максатын мөстәкыйль билгели алу	
Хикәя	Ф. Әмирхан тормышы һәм иҗаты турында белешмә ала. “Ай өстендәге Зөһрә кыз” хикәсен укый һәм анализлый “Нәҗип” хикәясен укый, анализлый, хикәя турында төшенчә ала	Әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын билгели белү	Әдәбият белеме сүзлегеннән кирәкле терминнарны таба белү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү, әңгәмәдә катнашу Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү. Хикәядәге күтәрелгән проблемаларны аңлый һәм аларга карата үз фикереңне дәлилләп әйтә белү Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу. Иптәшләреңне тыңлый, ә үз карашларыңны матур итеп әйтә белү. Әсәр буенча дөрес нәтиҗәләр чыгару, гомумиләштерүләр ясау	Укуга карата теләк-омтылыш, җаваплы караш булдыру Мәрхәмәтлелек хисе турында төшенчә алу, эш сөючәнлекнең замана баласына хас сыйфат булырга тиешлегенә төшенү Әдәплелек сыйфатлары булдыру
Мәсәл	Әсәрне иҗтимагый һәм мәдәни тормыш күренешләре белән бәйлелектә аңлый Г. Тукайның “Ике сабан” мәсәлен уку һәм анализлый	Мәсәл жанры турында белешмә алу, мәсәлдә аллегорик образларны тикшерү	Тема буенча сораулар бирә белү, сөйләм телен һәм фикерләү сәләтен үстерү. Әдәбият теориясе буенча билгеле бер күләмдә белемгә ия булу Әсәрдә автор карашларын ачыклау һәм әсәргә карата үз фикереңне әйтә белү Сәбәп - нәтиҗә	Татар әдәбиятына кызыксыну булдыру Гаделлек, дөреслек һәм аларның киресе булган сыйфатларны тану, бәяләү Тырышлык сыйфатларын булдыру

			бәйләнеше булдыру, төрле фикерләрне исәпкә алып эш итә белү, үз фикерен тексттан мисаллар ярдәмендә дәлилләү	
Практик дәрес Сәнгать төре буларак әдәбият	Ә. Еникинең “Бала” хикәясендә автор кулланган сурәтләү чараларын таба, анализлый. Әсәрдә аларның ролен ачыклый	Шигырь төзелешенә хас үзенчәлекләргә төшенү	Укытучы куйган уку мәсьәләсен аңлау һәм үтәү. Сөйләм телен баету Укытучы куйган уку мәсьәләсен аңлау һәм үтәү, фикерне төгәл һәм дөрес итеп җиткерә белү, сөйләм телен баету	Эстетик зәвык булдыру
Шигырьләр	Г. Тукай. “Пар ат” шигырен укый һәм анализлый Г. Тукай. “Туган җиремә”, “Туган авыл” шигырьләрен укый, анализлый Ш. Галиев тормыш юлы, иҗаты турында белешмә ала.	Балалар өчен язган әсәрләрен уку һәм анализлау Ш.Галиевның балалар өчен язган әсәрләрен уку һәм анализлау Ф. Яруллинның “Сез иң гүзәл кеше икәнсез” шигырен уку, анализлау	Сәбәп-нәтиҗә бәйләнеше булдыру, логик фикерләү сәләтен үстерү, шигырьдәге хисне, аны тудырган сәбәпне ачыклау, нәтиҗәләр ясау Әсәр хакында дөрес фикер йөртә алу, әсәрдә автор карашларын ачыклау һәм әсәргә карата үз фикереңне әйтә белү Үз фикерләреңне эзлекле бәян итә белү. Сөйләм телен, язу культурасын һәм иҗади фикерләвен үстерү Әдәби әсәрне эчтәлек һәм форма берлегендә аңлау, Әсәрләрне тормыш белән бәйлелектә аңлау	Шагыйрь иҗатына хөрмәт хисләре булдыру Туган җиргә мәхәббәт хисләре турында төшенчә алу Укытучыга карата хөрмәт хисләре булдыру

Планлаштырылган нәтиҗәләр

6 класс

Бүлек темасы	Предмет		Метапредмет	Шәхескә кагылышлы
	укучы өйрәнәчәк	укучы өйрәнергә мөмкинлек алачак		
Мифлар	Миф жанры турында белемнәргә ия булу, әсәрләрнең эчтәлеген беләчәк. Образлар системасын өйрәнү, әдәби алымнар, тел-сурәтләү чараларын билгеләячәк	Миф жанры турында белемнәргә ия булу, әсәрләрнең эчтәлеген белә алу Образлар системасын өйрәнә ала, әдәби алымнар, тел-сурәтләү чараларын билгеләү	Фольклор жанрларны, аларга хас үзенчәлекләрне аера белү Миф жанрының асылына төшенү, үз фикерен төгәл һәм тулы итеп җиткерә белү Логик фикерләүне үстерү, төп фикерне билгели, аны үз сүзләре белән әйтеп бирә алу үз фикерен дәлилле җиткерү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү Әңгәмәне башлый, дәвам итә, тыңлый белү. Сиземләү, тою сәләтен үстерү	Сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү Үзеңдә милли гореф-гадәтләр турында караш булдыру Татар халык иҗатына хөрмәт хисе, аларны өйрәнү теләге булдыру Аралашу культурасы булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү Үзаңын булдыру
Әдәби төрләр, жанрлар	Әсәрләрнең эчтәлеген белә,фантастик әсәр жанры турында мәгълүматлы була. Әдәби әйтелеш таләпләрен саклаган хәлдәә	Әсәрләрнең эчтәлеген белү,фантастик әсәр жанры турында мәгълүматлы булу. Әдәби әйтелеш таләпләрен саклаган хәлдәә	Төркемнәрдә эшләү күнекмәләрен үстерү, образлы әйтемнәрне таба белү, тексттагы төп фикерне аерып чыгара белү Тема буенча сораулар бирә	Хыял дөньяңны баету Аралашу культурасы булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү

	әсәрне сэнгатьле итеп укый белә, кыскартып сөйләячәк	әсәрне сэнгатьле итеп укый белә, кыскартып сөйли алу	белу, уз фикерен дәлилле җиткеру, билгеле бер курсәтмә нигезендә эшли белу	
Эпик төрнең жанрлары	“Алмачуар” хикәясен уку, анализлый белә	“Алмачуар” хикәясен уку, анализлый образларга характеристика бирә алу	Төп образга карата башкаларның фикерен тыңлау, уз фикерең белән чагыштыру, дәлилләү	Үзендә тырышлык сый фатлары булдыру
Әдәби әсәр	Язучының иҗаты, тормышы турында мәгълумат ала; әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбәтеңне белдерә беләчәк	Авторның тормыш юлы,иҗаты турында мәгълумат Лы була ала; әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбәтеңне белдерә белү	Төрле чыганаклардан язучының иҗатын өйрәнә белү Үз фикереңне төгәл итеп әйтеп бирү, иптәшеңнең фикерен ишетә белү	Аралашу культурасы булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү Рухи-әхлакый сыйфатлар булдыру
Лирик төр, үзенчәлекләре	Дәрдемәнднең тәрҗемәи хәле турында мәгълүматлы булачак. әсәрнең эчтәлеген аңлау. әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбә-теңңне белдерә беләчәк.	Закир Рәмиевнең тәрҗемәи хәле турында мәгълүматлы була ала. әсәрнең эчтәлеген аңлау. әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбә-тен белдерә алу.	Телдән аңлы һәм ирекле сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән эшчәнлегенә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм диалогка керә белү	Уку һәм танып-белүгә битараф булмау
Шигъри образлар	С.Рәмиевнең тормыш юлын аңлау, аның иҗатына лиризм хас булуны төшенә	Язучының тормыш юлын аңлау, аның иҗатына лиризм хас булуны төшенү. С.Рәмиевнең Шигырьләренең эчтәлеген аңлый алу	Әсәрдәге вакыйгалар тәртибен ачыклау сыйныфташларың белән хезмәттәшлек итү үз эшчәнлегеңне контрольгә алу	Уку һәм танып-белүгә мотивация Нәрсә белү һәм нәрсә белмәвеңне аңлауның әһәмияте; үз белемеңне үстерүнең зарурлыгын аңлау
Әдәби төр һәм жанрлар	Г.Камалның татар театрын устеругә керткән өлешен аңлый. әдәби әйтелеш таләпләрен саклаган хәлдә	Драматургның татар театрын устеругә керткән өлешен аңлау. әдәби әйтелеш таләпләрен саклаган хәлдә	Уку китабында орентлашу, шартлы билгеләрен уку үз фикерен әйтә белү үз эшчәнлекләрен	Иптәшләре белән хезмәттәш лек итә алу Үз эшчәнлеге нәтиҗәләрен яхшыртуга

	әсәрне сәнгатьле итеп укый, әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбәтеңне белдерә белә. әсәрнең эчтәлеген һәм ни өчен комедия икәнен аңлый, комедия турындагы белемнәрне киңәйтә. Төп образларның узенчәлекле сый-фатларын белу. Искелек гәүдәләнеше буларак Хәмзә образына бәя бирә ала	әсәрне сәнгатьле итеп уку, әсәргә карата дәлилле рәвештә уз мөнәсәбәтеңне белдерә белу. әсәрнең эчтәлеген һәм ни өчен комедия икәнен аңлау, комедия турындагы белемнәрне киңәйту. Төп образларның узенчәлекле сыйфатларын белә алу	анализлый белү әдәби әсәрне анализлау алгоритмын үзләштерү тыңлый белү һәм диалогта катнашу, коллектив фикерләшүдә катнашу үз эшчәнлеген бәяләү телдән аңлы һәм ирекле сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән эшчәнлегеңә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм диалогка керә белү	ихтыяҗ формалашу Уку һәм танып- белүгә мотивация
Г.Тукай иҗаты	Г.Тукай биографияен тагы бер кат искә төшерә, ныгытә. әсәр эчтәлеге аша Тукай язмышының төрле борылышларга бай булуын, бу борылышларның халык язмышына бәйлелеген курсәткән ситуация һәм вакыйгаларны аңлау һәм аңлата белә, әдәби телнең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзи кунекмәсенә ия булачак	Бөек шагыйрь Г.Тукай биографияен тагы бер кат искә төшеру, ныгыта, әсәр эчтәлеге аша Тукай язмышының төрле борылышларга бай булуын, бу борылышларның халык язмышына бәйлелеген курсәткән ситуация һәм вакыйгаларны аңлый һәм аңлата белү. әдәби телнең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле	Уку китабында орентлашу, шартлы билгеләрен уку тыңлый белү һәм диалогта катнашу, коллектив фикерләшүдә катнашу уку эшчәнлеге максатын кабул итү, аңа ирешергә омтылу әдәби әсәрне анализлау алгоритмын үзләштерү тыңлый белү һәм диалогта катнашу, коллектив фикерләшүдә катнашу үз эшчәнлеген телдән аңлы һәм ирекле сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән	Уку һәм танып- белүгә мотивация Уку эшчәнлеге барышында сыйныфташ лары белән хезмәттәшлек итү Уку эшчәнлеге барышында сыйныфташ лары белән хезмәттәшлек итү

		текст төзу кунекмәсенә ия була алу	эшчәнлегенә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм диалогка керә белү бәяләү телдән аңлы һәм иректе сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән эшчәнлегенә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм диалогка керә белү	
Лирик герой	Әдипнең тормыш юлына карата соклану хисләрен белдерә ала. Шагыйрьнец биографиясен тагы искә төшерә, ныгыта. Мөстәкыйль уку һәм анализлау алымнарына төшенә алачак	Шагыйрьнец биографиясен тагы искә төшеру, ныгыту. Мөстәкыйль уку һәм анализлау алымнарына төшенә алу	Әдәби әсәрне анализлау алгоритмын үзләштерү тыңлый белү һәм диалогта катнашу, коллектив фикерләшүдә катнашу үз эшчәнлеген бәяләү телдән аңлы һәм иректе сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән эшчәнлегенә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм диалогка керә белү фикерләү операцияләреннән файдаланырга өйрәнү сыйныфташларың белән хезмәттәшлек итү үз эшчәнлеген бәяләү	Нәрсә белү һәм нәрсә белмәвеңне аңлауның әһәмияте; үз белемеңне үстерүнең зарурлыгын аңлау Уку һәм танып- белүгә мотивация Уку эшчәнлеге барышында сыйныфташ лары белән хезмәттәшлек итү Укыганга эмоциональ җавап кайтару

			логик гамәлләр куллану: чагыштыру, гомумиләштерү, аналогия, анализ һәм синтез үз фикерен әйтә белү үз эшчәнлекләрен анализлый белү	
Әдәби иҗат. Сәнгать алымнары.	Әсәрнең эчтәлеген аңлауга ирешә әсәр герое турында төшен чәне узләштерәчәк. өзек геро енын шуклыгы, хаталары, холкы турында фикер йөртә белә ала	Эчтәлекне аңлауга ирешә әсәр герое турында төшен чәне узләштерә алу.	телдән аңлы һәм иректле сөйләм төзү үз фикерен булдыра алу уку мәсьәләсен кабул итү һәм саклау әсәрдәге вакыйгалар тәртибен ачыклау сыйныфташларың белән хезмәттәшлек итү үз эшчәнлегеңне контрольгә алу уку китабында орентлашу, шартлы билгеләрен уку үз фикерен әйтә белү үз эшчәнлекләрен анализлый белү	Нәрсә белү һәм нәрсә белмәвеңне аңлауның әһәмияте; үз белемеңне үстерүнең зарурлыгын аңлау Иптәшләре белән хезмәттәш лек итә алу Уку һәм танып- белүгә мотивация
Балалар әдәбияты	Тематиканы ыбилгеләү, язу узенчәлекләрен ачыклый. әсәр герое турында төшенчәне узләштеру. Үзәк героенын хаталары, холкы турында фикер йөртә беләчәк.	Үзәк героенын хаталары, холкы турында фикер йөртә белә алу	Әдәби әсәрне анализлау алгоритмын үзләштерү тыңлый белү һәм диалогта катнашу, коллектив фикерләшүдә катнашу үз эшчәнлеген бәяләү телдән аңлы һәм иректле сөйләм төзү укытучыдан һәм иптәшеңнән эшчәнлегеңә карата булган бәяләү тибындагы мәгълүматны кабул итә белү тыңлый һәм	Укыганга эмоциональ җавап кайтару

			диалогка керә белү	
Баллада жанры	Баллада турында башлангыч мәгълуматлы булачак, әсәр белән таныш булу, балладага анализ ясау тәртибе белән таныш була ала.	Символик образлар бирелешен ачыклау, баллада жанрына хас сыйфатларны билгеләү	Әсәрдәге вакыйгалар тәртибен ачыклау сыйныфташларың белән хезмәттәшлек итү үз эшчәнлегеңне контрольгә алу	Уку һәм танып- белүгә мотивация
Эпик төр жанры роман	Язучы иҗаты турында мәгълуматлы була. Г. Тукайның биографиясе белән бәйләп нәтиҗәләр ясау. “Исемдә калганнар” әсәре һәм Г. Тукайның тулы биографиясе белән бәйләп нәтиҗәләр ясый алачак	Г. Тукайныц биографиясе белән бәйләп нәтиҗәләр ясаау. “Исемдә калганнар” әсәре һәм Г. Тукайның тулы биографиясе белән бәйләп нәтиҗәләр ясау	Логик гамәлләр куллану: чагыштыру, гомумиләштерү, аналогия, анализ һәм синтез үз фикерен әйтә белү үз эшчәнлекләрен анализлый белү уку китабында орентлашу, шартлы билгеләрен уку тыңлый белү һәм диалогта катнашу	Укуның кирәклеген, системалы укуның мөһимлеген аңлыйлау Эмоцияләрен сәнгатьле укуда чагылдыру Уку эшчәнлеге барышында сыйныфташ лары белән хезмәттәшлек итү

Планлаштырылган нәтиҗәләр
7 класс

Бүлек темасы	Предмет		Метапредмет	Шәхескә кагылышлы
	Укучы өйрәнәчәк	Укучы өйрәнергә мөмкинлек алачак		
Сәнгать төре буларак әдәбият	Кешенең рухи дөньясын танып белүдә, кешене әхлакый һәм эстетик яктан тәрбияләүдә сәнгатьнең	Кешенең рухи дөньясын танып белүдә, кешене әхлакый һәм эстетик яктан тәрбияләүдә сәнгатьнең (әдәбиятның)	Әдәбиятны сәнгатьнең башка төрләре белән чагыштыра, үзенчәлекләрен билгели белү; төрле әсәрләрдәге тормыш модельләренең аермасын күрсәтә	Сәнгать, аның бер төре булган әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү

	(әдәбиятның) әһәмиятен аңлый алачак	әһәмиятен аңлау	белү; сәнгатьнең һәм әдәбиятның кеше тормышындагы әһәмияте турында фикер йөртә белү	
Халык авыз иҗаты. «Идегәй» дастаны	Дастан жанры үзенчәлекләре н, "Идегәй"нең тарихи дастан булуын билгели ала	Дастанны өлешләп уку	Тарихи чыганаклар белән эшли, мәгълүмат туплый, анализлый белү; укылган өлешнең эчтәлеген аңлау, сөйләү, җавапларны тулыландыру; хан образларына бәя бирә белү, фикерләрне дәлилләү	Милләтебез тарихы белән кызыксыну теләге уяту
XX гасыр башы әдәбияты	Чор үзенчәлеген, аның әдәбиятка тәэсирен, яңарышны аңлый алачак		Гасыр башы әдәбиятында барган үзгәрешләрне гомумиләштерү; идея-тематик яктан, образлар, жанрлар системасында туган яңалыкларны белү, мөстәкыйль эзләнү	Әдәбият тарихы белән кызыксыну хисе уяту
Г.Тукай. «Милләтә», “Милли моңнар”, “Өзелгән өмид”, “Шагыйрь”, “Театр” шигырьләре	"Милләтә", “Милли моңнар” шигырьләрен укый, анализлый; “Милли моңнар” ны ятлау. “Театр” шигырен уку, анализлый ала	Шигырьнең кичерешләрен аңлау, андагы оптимизм - киләчәккә һәм шигырьләренең үлемсезлегенә ышану көчен билгеләү; шигырьнең төзелешенә, тел-сурәтләү чараларына анализ ясау гражданлык лирикасы, автор позициясе төшенчәләрен аңлау	Шигырьләрне сәнгатьле уку, аңлау; сорауларга таянып, үз фикереңне әйтү, дәлилләү; ике шигырьдә сурәтләү алымы һәм чараларын аңлату; шигырь төзелеше буенса практик эшләр Шигырьне сәнгатьле уку, кичерешләрне билгеләү, андагы күтәренке рухны мисаллар белән дәлилләү, аңлату; шагыйрьнең дөньяга карашы, кичерешләре турында нәтиҗәләр ясау Әсәр буенча фикер алышу һәм анализ ясау, автор карашларын ачыклау, Тукай иҗатының төп сыйфатларын, гражданлык лирикасы үзенчәлекләрен билгеләү, нәтиҗәләр	Шагыйрь иҗаты үрнәгендә милләтне, ватанны яратырга өйрәтү Шагыйрь иҗатына, шәхесенә хөрмәт хисләре уяту Шагыйрь иҗаты үрнәгендә милләтне ярату, горурлану, гражданлык хисләре тәрбияләү

			ясау; мөстәкыйль эзләнү	
Н.Думави «Яшь ана» хикәясе	Язучының тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясый, «Яшь ана» хикәясен укый һәм анализлый ала	Әдәби образларны тикшерү-бәяләү; әсәрнең тема һәм идеясен билгеләү Хикәя жанры, образ төшенчәсе турында мәгълүмат алу; аңа хас үзенчәлекләрне табу	Әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүгә ирешү, хикәянең эчтәлеген аңлау, төп фикерне таба белү Әсәр буенча фикер алышу; образларга карата башкаларның фикерен тыңлау, үз фикерең белән чагыштыру, дәлилләү Милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнү, әңгәмә кора белү	Ятимлек, мәрхәмәтлелек, изге гамәлләр кылу кебек төшенчәләрне аңлау Үзеңдә мәрхәмәтлелек сыйфатлары булдыру Милли әдәбият белән кызыксыну тәрбияләү, рухи-әхлакый сыйфатлар булдыру
Ш.Камал. «Акчарлаклар» повесте	Ш.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә ала, повестен укый һәм анализлый	Повесть бүлекләрен уку һәм анализлау, образлылык турында төшенчә алу Әсәрнең бүлекләрен уку, анализлауны дәвам итү; әдәбият теориясеннән тулырак мәгълүмат бирү; әсәрнең төзелешен билгеләү	Әдәби әсәрне эчтәлек һәм форма берлегендә, тормыш белән бәйлелектә аңлау Әсәр хакында дөрес фикер йөртә алу, әсәрдә автор карашларын ачыклау һәм әсәргә карата үз фикереңне әйтә белү; мөстәкыйль эшләү Әдәби әсәрнең темасын, проблемасын, идея эчтәлеген ачу, бәяләү; төп геройның эчке кичерешләрен аңлау, сәбәпләрен ачыклау, автор кулланган чараларны күрсәтү	Татар әдәбиятына кызыксыну булдыру Сафлык, мәхәббәт, гаделлек кебек рухи матурлыкларга уңай караш тәрбияләү Гади хезмәт кешеләренең рухи матурлыгы, эчке кичерешләре байлыгын аңлау
1920-1930 елларда әдәбияты	1920-1930 еллар әдәбияты хакында мәгълүмат бирә	Ул чорда әдәбиятта барган катлаулы үзгәрешләрнең тарихи сәбәпләрен ачыклау	Чор һәм аның әдәбиятынакарата үз фикереңне белдерә алу, дәлилләү, төп фикерне аерып чыгара белү, әңгәмәдә катнашу	Әдәбият тарихы белән кызыксыну тәрбияләү
Һ.Такташ. “Мокамай” поэмасы	“Мокамай” поэмасын укый,	Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты	Поэманы дөрес аңлап уку, анализлау, билгеле күрсәтмә	Шагыйрь иҗатына хөрмәт хисләре булдыру

	анализлый	турында белешмә алу, иҗатына хас үзенчәлекләрне билгеләү	нигезендә эшләү; автор карашларын ачыклау, үз фикерләреңне тормыш белән бәйләп күрсәтә белү	
Г.Исхакый. «Җан Баевич» комедиясе	«Җан Баевич» комедиясен укый, анализлый	Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә алу	Әдип тормышының, иҗат юлының төп фактларнын белү; өстәмә чыганаклардан кирәкле мәгълүматны таба һәм аларны матур итеп сөйли белү	Язучы тормышы һәм иҗаты нигезендә милләтпәрвәрлек хисләре уяту
Г.Ибраһимовның “Кызыл чәчәкләр” повесте	"Кызыл чәчәкләр” повесте укый, анализлый; тел-сурәтләү чараларын билгели	Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә биру	Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, иптәшләреңне тыңлый, ә үз карашларыңны матур итеп әйтә белү. Биш малай арасындагы дуслыкка бәя биру, укылган өлешнең проблемасын ачыклау, башлам өлешенең яшерен мәгънәсен табу, аңлату	Язучы иҗатына кызыксыну булдыру, дуслыкның кадерен, матурлыгын аңлау
XX гасырның икенче яртысында татар әдәбияты	XX гасырның икенче яртысында татар әдәбияты турында мәгълүмат бирә ала	Бу еллар әдәбиятының төп үзенчәлеген билгеләү	Текстның план-конспектын төзи белү, план буенча сөйли белү, үз фикерләреңне башкаларга җиткерә, ике чорны чагыштыра белү	Әдәбият тарихы белән кызыксыну уяту, әдәби мирасны өйрәнү теләген булдыру
С.Хәким. «Әнкәй», «Бу кырлар, бу үзәннәрдә...» шигырьләре	«Әнкәй» шигырен укый, анализлый	Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә алу	Әдәби әсәрне эчтәлек һәм форма берлегендә аңлау, шигырьнең идея эчтәлеген ачу, бәяләү, үз мөнәсәбәтеңне тасвирлау	Әнкәйләргә эчкерсез мәхәббәт хисләре тәрбияләү
Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе	«Әйтелмәгән васыять» әсәрен укый, анализлый, схема төзи алачак	Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә биру	Әдәби текстны уку, төп геройга кагылышлы фикер йөртә белү, әсәрдән мисаллар китереп сөйли белү, иптәшләрең фикерен тыңлау, әңгәмәдә катнашу	Әдип иҗаты белән кызыксыну уяту Якыннарыбызга карата игътибарлы булу хисен арттыру Халыкның гореф-гадәт

				һәм йолаларын бөртекләп саклауның яшь буынга йөкләнүен аңлау
Ш.Хөсәенов. «Әни килде» драмасы	«Әни килде» драмасын укый, анализлый; драма жанрына хас үзенчәлекләрне билгели алачак	Ш.Хөсәеновның тормыш юлы һәм иҗатына турында белешмә бирү	Текстның эчтәлеген аңлап, үз фикерләрен әйтә белү; схема төзү, сүзлек белән эшли алу, план төзү Драманың тема, проблема, идея, пафосын билгели белү; иптәшләреңне тыңлый, дәлилле сөйли белү	Драма әсәре укуга теләк булдыру Әти-әниләр алдында һәрчак намуслы, вөҗданлы булу теләге булдыру Буыннар арасында аңлашучанлык булуга ирешү
Г. Сабитов. «Тәүге соклану», “Ярсылу яз” хикәяләре	«Тәүге соклану» хикәясен укый, анализлый “Ярсулы яз” хикәясен укый, анализлый ала	Язучы тормышы, иҗаты турында белешмә бирү	Хикәянең идеясен, автор позициясен билгели белү, лирик уйланулар хакында фикерләшү, аңлатмалы сүзлек белән эшли белү, иҗади уйлану Әсәрне сәнгатьле итеп сөйли белү, хикәя жанрына туры килүен дәлилләү, сюжет-композициясен билгели белү	Тормыш матурлыгын күрергә өйрәтү, балачак самимилеген олыгайгач та саклап кала алу мөмкинлеген аңлау Туган як табигатенә соклану, аның гүзәллеге күңелләргә дә күчүен аңлау Кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләрнең дә яз кебек матур, саф булуына ышану хисләре булдыру
М.Мәһдиев. «Без кырык беренче ел балалары» повесте	«Без- кырык беренче ел балалары» повестен укый, анализлый алачак	Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә бирү	Укылган бүлекләр буенча сорауларга җавап бирә белү, сугыш чоры балаларының уй-фикерләре турында сөйли белү. иң ошаган бүлек турында иптәшләрең белән фикер алыша белү	Сугыш чоры балалары язмышына теләктәшлек хисләре булдыру Тыныч тормышның кадерен белергә өйрәнү

				Авыр шартларда да күңел матурлыгын, тормышка һәм белем алуга мәхәббәтне югалтмауны аңлау
М.Галиев. “Уйна әле” хикәясе	Эпик жанрлар турындагы белемнәрне киңәйтү, “Уйна әле” хикәясен укый, анализлый	Язучының тормыш юлы турында белешмә бирү	Әдәби әсәрне аңлап уку, төп фикерне билгели, аны үз сүзләрең белән әйтеп бирә белү	Сугышның тормышыбызны авыырайтуын, яшәү кыйммәтләрен юкка чыгаруын аңлау Сугышның куркыныч афәт икәнен, кешеләр язмышына тәэсирен күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнү Язмышлары сугыш чорына туры килгән ватандашлар батырлыгын хөрмәт итү хисләре булдыру
Г.Гыйльманов. «Язмышның туган көне» хикәясе	«Язмышның туган көне» хикәясен укый, анализлый	Язучының тормыш юлына һәм иҗатына күзәтү	Әсәр буенча фикер алышу, фикерләрне төгәл һәм тулы итеп җиткерә алу, сораулар бирүне уйлау Өзекләрне чагыштырып укый белү, нәтиҗәләр ясау, фикер алышу, ялганга үз сүзләрең белән билгеләмә бирә белү, үз карашларыңны раслау һәм дәлилләү	Язучы иҗаты белән кызыксыну уяту Хыялыйлык, серлелек, саф күңеллелек, горур батырлык кебек сыйфатларның кешене асылына кайтаруын аңлау Бәхет этиле-эниле, алтын канатлы булуда икәнлекне аңлау
З.Хәким. «Сәер	«Сәер кыз»	Язучының	Драманың укылган	Сәер булуның

кыз» драмасы	драмасын укый, анализлый	тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү, драма жанрына хас үзенчәлекләрне билгеләү	өлеше буенча билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү, логик фикерләүләрен үстерү, үз карашларын раслау һәм дәлилләү Төп геройлар арасындагы аңлашылмаучанлыкның сәбәпләрен ачыклау, диалогларны сәнгатьле уку; сәнгать, иҗат, байлык турында үз фикерләреңне әйтү, мисаллар белән дәлилләү; автор позициясен билгеләү Вакыйгаларның планын төзү, әсәрнең төп темасы, идеясе хакында фикер алышу, җавапларны дәлилләү, автор позициясен һәм аңа үз карашыңны билгели белү	серен аңлау Тормышың өчен җаваплылыкны үз кулыңа алу кирәклеген аңлау
Р.Харисның тормыш юлына кыскача күзәтү. «Сабантуй» поэмасы	«Сабантуй» поэмасын укый, анализлый, шигырь төзелешенә хас үзенчәлекләргә төшенә	Р.Харисның тормыш юлына кыскача күзәтү	Өзекне сәнгатьле уку, символик образларны таный белү, автор позициясен ачыклау, әңгәмәдә катнашу Кирәкле өлешләрне табып укый белү, җавапларны дәлилләү, көрәштә җиңү өчен кирәк булган сыйфатлар хакында фикерләшү	Сабантуй лаеклылары - хезмәт батырлары белән горурлану хисләре уяту Милли бәйрәмебез Сабан туена хөрмәт хисләре булдыру Милли бәйрәмнәребезне саклау, аларга хөрмәт хисләре булдыру
Р. Фәйзуллин. “Биеклек”, “Туган тел турында бер шигырь” әсәрләре	“Биеклек”, шигырен укый, анализлаый, сурәтләү чараларын таба “Туган тел	Р. Фәйзуллинның тормыш юлына күзәтү	Әдәби әсәрне эчтәлек һәм форма берлегендә аңлау, шигырьнең идея эчтәлеген ачу, бәяләү Шигырьгә мөстәкыйль анализ ясый алу күнекмәсе	Тормышта игелекләр кылып яшәргә өндәү, рухи биеклеккә ирешү мөһимлеген төшендерү

	турында бер шигырь" , "Онытма" шигырьләрен укый, анализлый, шигырьне яттан сөйли ала		бирү, үз фикереңне иптәшләрең белән уртаклаша белү, җавапларны әсәрдән мисаллар табып дәлилли белү	Телебезгә һәм тарихыбызга игътибарлы булырга өйрәтү

Планлаштырылган нәтиҗәләр

8 класс

Бүлек темасы	Предмет		Метапредмет	Шәхескә кагылышлы
	Укучы өйрәнәчәк	Укучы өйрәнергә мөмкинлек алачак		
Сәнгать төре буларак әдәбият	Милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнә алачак	Милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнү	Сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итәргә өйрәтү	Сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклапкалган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү
Урта гасырлар әдәбияты. Казан ханлыгы чоры. Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү. Мөхәммәдьярның тормыш юлы турында мәгълүмат. «Нәсыйхәт» шигыре	Милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәнә	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләренә төшенү	Төрле чыганаклар белән эшләргә, аларны табарга, мөстәкыйль рәвештә кулланырга, төркемләргә, чагыштырырга, анализларга һәм бәяләргә өйрәтү	Баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү; баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү
XIX гасыр әдәбияты. Чорга кыскача тарихи күзәтү. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Муса Акъегетзадәнең	Повестьне укый,анализ лый алачак	Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повестен уку, анализлу	Баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль карарлар кабул итә	Укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗатюлларының төп фактларын белүе; автор

«Хисаметдин менла» повесте			һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү	позициясен ачыклый алу һәм аңа үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру
XX гасыр башы әдәбияты. Чорга кыскача тарихи күзәтү	Сөйләм осталыгын үстерү, мәсьәләне аңлый, гипотеза куя, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерә	Материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомумиләштер ә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләү	Тема буенчасораулар бирә белү, үз фикерен дәлилле җиткерү, билгеле бер күрсәтмәнигезен дә эшли белү	Үзеңдә мәрхәмәтлелек сыйфатлары булдыру
М.Гафуриның «Нәсыйхәт» шигыре	Кыйтганы аңлап укый һәм кабул итә, эчтәлеген кабатлап сөйли, кирәк чакта тексттан өзекләр китерә алуга ирешә; кыйтгага шәхси мөнәсәбәт һәм бәя булдыра	Кыйтганы аңлап укый һәм кабул итә, эчтәлеген кабатлап сөйли, кирәк чакта тексттан өзекләр китерә алуга ирешү; кыйтгага шәхси мөнәсәбәт һәм бәя булдыру	Укучыда шигырьне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү
Габдулла Тукайның «Дустларга бер сүз», «Мәхәббәт», «Бер татар шагыйренең	Әсәрнеңэчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына ,	Шигырьләрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын	Баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү

сүзләре» шигырьләре	укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүенә ирешә	һәм әдәби дөньясын бәяли алуына , укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүенә ирешү	карарлар кабул итә һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү	
Шәриф Камалның «Буранда» хикәясе	Геройларга характеристика бирү,сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыра	Хикәянең мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, укыган буенча тезислар һәм план төзү, геройларга характеристик а бирү,сюжет, композиция үзенчәлекләре н, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыру	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү
Фатих Әмирханның «Бер хәрабәдә» хикәясе	Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, укыган буенча тезислар һәм план төзү, геройларга характеристика бирә,сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгели күнекмәсе булдыра	Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, укыган буенча тезислар һәм план төзү, геройларга характеристик а бирү,сюжет, композиция үзенчәлекләре н, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыру	Баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль карарлар кабул итә һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү

Фәтхи Борнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясе	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү, укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белә алачак	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү, укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
20 – 30 нчы еллар әдәбияты. Әдәби барыш: чор әдәбияты. Һади Такташның «Алсу» поэмасы	Әсәрнең мәгънәви өлешләрен аерып чыгара, геройларга характеристика бирү,сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыра	Поэманың мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, геройларга характеристика бирү,сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыру	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте	Әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, ирешү; укучының классик	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына,	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү

	әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белә	ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе		
Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы	Әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешәчәк; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын беләчәк	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белү	Баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль карарлар кабул итә һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты. Фатих Кәримнең «Сибәли дә сибәли», «Ант», «Ватаным өчен», «Теләк», «Сөйләр сүзләр бик күп алар», «Бездә яздыр», «Газиз әнкәй» шигырьләре. «Кыңгыраулы яшел гармун» поэмасы	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешә; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү

	юлларының төп фактларын белә ала	әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе		
60-80 нче еллар әдәбияты. Гомәр Бәшировның «Туган ягым – яшел бишек» автобиографик повесте	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белә ала	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белү	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Аяз Гыйләҗевнең “Язгы кәрваннар” повесте	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешә; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белә	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын	Язу һәм сөйләм осталыгын үстерү, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерү	Төрле чыганаклардан (сүзлекләр, энциклопедияләр, интернет-ресурслар һ.б.) танып-белү һәм коммуникатив ихтыяҗларны канәгатьләндерерлек мәгълүматлар табарга күнектерү

		белү		
Миргазиян Юныс "Биектә калу" ("Шәмдәлләрдә генә утлар яна") повесте	Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, геройларга харак теристикабиру,с южет,композици я үзенчәлекләрен билгели ала	Текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, геройларга харак теристикабиру ,сюжет,композ иция үзенчәлекләре н билгеләү	Сөйләм осталыгын үстерү,мәсьәләне аңлый, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомуми ләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Равил Фәйзуллинның «Җаныңның ваклыгын сылтама заманга…», «Аккошлар», «Мин сиңа йомшак таң җиле…»"Вакыт ", "Якты моң", һәм кыска шигырьләре	Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, геройларга харак теристикабиру,с южет, композиция үзенчәлекләрен билгели алачак	Текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, геройларга харак теристикабиру ,сюжет, композиция үзенчәлекләре н билгеләү	Сөйләм осталыгын үстерү,мәсьәләне аңлый, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомуми ләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» моңсу комедиясе	Укыган комедиянең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм бәяли алуына, аның нинди төр һәм	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү аланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык

	каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белә	жанрга каравын аеруына ирешү; укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белү		һәм гражданлык хисләре тәрбияләү
Фәнис Яруллинның «Җилкәннәр җилдә сынала» повесте	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, пробле.асын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешә ала	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, пробле.асын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү
Мөдәррис Әгъләмовның «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре	Укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү, укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе, өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүенә ирешә	Әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү, укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе, өйрәнелгән	Укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү. Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү

		әсәрләрне шәрехли белүенә ирешү		

Планлаштырылган нәтиҗәләр

9 класс

Бүлек темасы	Предмет		Метапредмет	Шәхескә кагылышлы
Сәнгать төре буларак әдәбият	Әдәбиятыбыз аша халкыбыз тарихы турында мәгълүматлы булуа	Әдәбиятыбыз аша халкыбыз тарихы турында мәгълүматлы булу	Меңъеллык әдәбиятыбыз тарихын чорларга бүлү, бу бүленештә әдәбиятның эчке закончалыклары һәм үсеш үзенчәлекләрен аера белү	Сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү
Әдәбиятның барлыкка килүе һәм үсеше	Әдәбиятның чорларга бүленешен истә калдыра	Әдәбиятның чорларга бүленешен истә калдыру	Тема буенча сораулар бирә белү, үз фикерен дәлилле җиткерү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү	Үз уеңны, фикереңне төгәл әйтә белү
XIX гасыр татар әдәбияты	XIX гасырда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйли ала	XIX гасырда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйләү	Бу чорда халыкның тормыш-көнкүрешен, аның уй-кичерешләрен чагылдыруын аңлау	Милли гореф-гадәт, йолаларны тану, хыял дөньяларын баету
З.Бигиевнең «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы (өзекләр)	Дәреслек материалы белән эшләү, план төзү, план нигезендә сөйләү, әңгәмәдә катнаша ала	Дәреслек материалы белән эшләү, план төзү, план нигезендә сөйләү, әңгәмәдә катнашу	Төп геройга бәя бирү аша авторның фәлсәфи, эстетик, әхлакый карашларын ачыклау	Тексттан кирәкле мәгълүматны аерып чыгара белү, башкалар фикерен тыңлый, бәяли белү Әсәрдәге тискәре һәм

				уңай сыйфатларны бәяләү
XX гасыр башында сүз сәнгате	Халкыбыз узган тарихи юлны күздән кичерә	Халкыбыз узган тарихи юлны күздән кичерү	Әдәбият белеме сүзлегеннән кирәкле терминнарны таба белү, билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү, әңгәмәдә катнашу	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү
Ф.Әмирханның «Хәят» повесте	Романның эчтәлеген өйрәнү, дәреслектән анализ белән таныша, әсәргә анализ бирә тәртибен ныгыта	Романның эчтәлеген өйрәнү, дәреслектән анализ белән танышу, әсәргә анализ бирү тәртибен ныгыту	Ф. Әмирхан тормышы һәм иҗаты турында белешмә алу. “Хәят” повестен уку	Бай татар зыялыларының гаилә тормышы һәм гореф-гадәтләре. Рус дөньясы белән аралашып үскән яшь кешедә яшәү тәртипләренә каршылыклар тууны аңлау
Г.Камалның «Банкрот» комедиясе	Комедиянең эчтәлеген өйрәнә, дәреслектән анализ белән таныша, анализ бирә	Комедиянең эчтәлеген өйрәнү, дәреслектән анализ белән танышу, анализ бирү	Комедиянене сюжет–композиция, образлар бирелеше, тел–стиль ягыннан анализлау	Акча бәрабәренә намусларын саткан кешеләрдән көлү Комсызлык сыйфатының асылына төшенү Акчага омтылышның кешене түбәнлеккә, оятсызлыкка төшерү ихтималын, Кешеләрнең бер-берсенә карата ерткычлыгы, хәрәмләшү, алдашуны аңлау
1917 – 1940 еллар әдәбияты	Халкыбыз узган тарихи юлны күздән кичерә	Халкыбыз узган тарихи юлны күздән	Бу чорда халыкның тормыш-көнкүрешен,	Әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү

		кичерү	анық уй-кичерешләрен чагылдыруын аңлау	кагыйдәләрен төшендерү
М.Галәүнең «Мөһаҗирләр» романы (өзекләр)	Хрестоматиядән әсәрне укый, әдәбият теориясе буенча мисаллар табып яза	Хрестоматиядән әсәрне уку, әдәбият теориясе буенча мисаллар табып язу	Романда күтәрелгән проблемалар Геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау	Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.
Бөек Ватан сугышы еллары әдәбияты	Бу елларда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйли ала	Бу елларда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйләү	Әсәрдә автор карашларын ачыклау һәм әсәргә карата үз фикереңне әйтә белү	Татар әдәбиятына кызыксыну булдыру
Г.Кутуйның «Сагыну» нәсере	Хрестоматиядән әсәр белән эшләү, әдәбият теориясе буенча портрет һәм психологик пейзажга мисаллар яза	Хрестоматиядән әсәр белән эшләү, әдәбият теориясе буенча портрет һәм психологик пейзажга мисаллар язу	Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу. Иптәшләреңне тыңлый, ә үз карашларыңны матур итеп әйтә белү. Әсәр буенча дөрес нәтиҗәләр чыгару, Г.Кутуйның тормышы һәм иҗаты турында белешмә алу. “Сагыну”нәсерен уку ,анализлау	Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.
Муса Җәлилнең «Моабит дәфтәрләре»ннән: «Җырларым», «Кошчык», «Тик булса иде ирек», «Ышанма», «Катыйльгә», «Бер үгет» шигырьләре	М.Җәлил шигырьләрен укый һәм анализлый Шигырьләрне сәнгатьле итеп уку, анализлый, хис-кичерешләргә бәя бирә	М.Җәлил шигырьләрен уку һәм анализлау Шигырьләрне сәнгатьле итеп уку, анализлау, хис-кичерешләргә бәя бирү	М.Җәлил тормышы һәм иҗаты турында белешмә алу. Шигырьләрен уку һәм анализлау “Моабит дәфтәрләре”ннән шигырьләр уку	Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү
Ә.Еникинең «Кем җырлады?»	Хикәянең эчтәлеге белән таныша,	Хикәянең эчтәлеге белән	Ә.Еники тормышы һәм	Язучының тормыш һәм

хикәясе	анализ алымнары,авторның укытучы тәкъдим иткән хикәяләрен укый	танышу, анализ алымнары,авторның укытучы тәкъдим иткән хикәяләрен уку	иҗаты турында белешмә алу. Хикәяләрен уку һәм анализлау Зариф образына бәяләмә бирү, геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау	иҗат юлларыннан төп фактларны белү. Хикәягә карата үз фикереңне белдерә алу, дәлилләү, төп фикерне аерып чыгара белү
Сугыштан соңгы һәм 1960-80 нче еллар әдәбияты	Укытучы сөйләве, әсәрдән өзекләр белән таныша	Укытучы сөйләве, әсәрдән өзекләр белән танышу	Бу чорда халыкның тормыш-көнкүрешен, аның уй-кичерешләрен чагылдыруын аңлау	Сөйләм телен, язу культурасын һәм иҗади фикерләвен үстерү
Х.Туфанның «Кайсыгызның кулы җылы», «Киек казлар» шигырьләре	Укыган әсәр турында сөйли, анализлый	Укыган әсәр турында сөйләү, анализлау	Шигырьләрендә күтәрелгән проблемаларны аңлый һәм аларга карата үз фикереңне дәлилләп әйтә белү	Тексттан кирәкле мәгълүматны аерып чыгара белү, башкалар фикерен тыңлый, бәяли белү
И.Юзеевнең "Сагышлы мирас", "Гасыр кичкән чакта", "Без", "Калдыр, аккош, каурыеңны" шигырьләре	Дәреслек белән эш, өстәмә чыганаклар белән эшләү, интернет ресурслар белән таныша, сорауларга җавап, конспект төзи	Дәреслек белән эш, өстәмә чыганаклар белән эшләү, интернет ресурслар белән танышу, сорауларга җавап, конспект төзү	Шигырьләрендә күтәрелгән проблемаларны аңлый һәм аларга карата үз фикереңне дәлилләп әйтә белү	Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.
А.Гыйләҗевның «Җомга көн, кич белән» повесте	Укыган әсәр турында сөйли, анализлый	Укыган әсәр турында сөйләү, анализлау	"Җомга көн кич белән" романында күтәрелгән проблемалар Геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау	Төрле чыгыныклардан танып-белү һәм коммуникатив ихтыяҗларны канәгатьләндерерлек мәгълүматлар табарга күнегү
Н. Фәттахның «Ител суы ака	Роман-эпопея жанрына төшенчә,	Роман-эпопея жанрына	«Ител суы ака торур»	Язучының тормыш һәм

торур» романы (өзекләр)	әсәрнең үзенчәлеге һәм әһәмияте турында белә	төшенчә, әсәрнең үзенчәлеге һәм әһәмияте турында белү	романында күтәрелгән проблемалар Геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау	иҗат юлларыннан төп фактларны белү.
Т.Миңнуллинның «Кульъяулык» музыкаль драмасы	Укыган әсәр турында сөйли, анализлый	Укыган әсәр турында сөйләү, анализлау	Геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау	Язучы иҗатына кызыксыну булдыру
Хәзерге әдәбият. Дөнья әдәбиятының барышы	Бу елларда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйли	Бу елларда Россиядә булган тарихи вакыйгалар турында сөйләү	Бу чорда халыкның тормыш-көнкүрешен, аның уй-кичерешләрен чагылдыруын аңлау Теоретик белемнәр белән кораллану	Бу чорда язылган әсәрләрнең патриотик эчтәлекле һәм героик пафос белән суга-рылган кыйммәтле мирас булуына төшенү
З.Хәкимнең “Телсез күке” драмасы	Дәреслек белән эш, өстәмә чыганаклар белән эшли, интернет ресурслар белән таныша, сорауларга җавап, конспект төзи	Дәреслек белән эш, өстәмә чыганаклар белән эшләү, интернет ресурслар белән танышу, сорауларга җавап, конспект төзү	Эчтәлек: вакыйга, күренеш, яшерен эчтәлек, контекст. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш турында белешмә алу	Туган халкыңа хөрмәт хисенә төшенү Укучыларның өйрәнгән әсәргә мөнәсәбәтен үз сүзләре белән белдерү күнекмәләрен үстерү.
Ф.Садриевның «Таң җиле» романы (өзекләр)	Роман эчтәлеге белән таныша, анализ алымнары өйрәнә	Роман эчтәлеге белән танышу, анализ алымнарын өйрәнү	Романга карата үз фикереңне белдерә алу, дәлилләү, төп фикерне аерып чыгара белү	Язучының тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү. Романда тарихи дөреслек һәм автор уйланмасын дөрес аңлау
Зөлфәтнең «Тамыр көлләре», «Тойгыларда алтын яфрак	Сәнгатьле уый,анализлаый Шигырьләрен укый	Сәнгатьле уку,анализлау Шигырьләрен уку	Шигырьләрендә күтәрелгән проб-лемаларны	Халык язмышы турында уйлану

шавы» шигырьләре			аңлый һәм аларга карата үз фикереңне дәлилләп әйтә белү	

5 сыйныф эчтәлек

Бүлек темалары	Төп эчтәлек	Сәгать саны
Халык авыз иҗаты	Халыкның милли, рухи мәдәният хәзинәсе буларак халык иҗаты. Аның сәнгать төрләре формалашуга йогынтысы. Халык иҗатының бер төре буларак халык авыз иҗаты. Аның әсәрләрендә гомумкешелек хыяллары, идеалларының чагылуы. Халык авыз иҗатының матур әдәбият белән бәйләнешләре: уртаклыгы һәм үзенчәлекле аермалары. Халык авыз иҗатының төп жанрлары, жанр сыйфатлары	1
Әкиятләр	Әкиятләр, жанр төрләре, үзенчәлекле сыйфатлары.Әкиятләрнең эстетик кыйммәте. «Ак бүре» әкияте (кыскартып).“Үги кыз” әкияте. “Аю белән төлке”(мөстәкыйль уку өчен)	8
Җырлар	Җырларны төркемләү. Татар халык җырларына хас үзенчәлекләр. Көй һәм сүз тәңгәллеге. “ Моң” төшенчәсе. Озын һәм кыска җырлар, такмаклар	4
Кыска жанрлар	Мәкальләр һәм әйтемнәр, табышмаклар. Аларда мәгънә тирәнлеге һәм аларның тел – бизәк, сөйләмнең тәэсирлеген көчәйтү чаралары булуы. Мәзәкләр.Мәзәкләрдәге тапкырлык, юмор, кимчелекләрне тәнкыйтьләү, тирән мәгънә, хикмәтлелек. “Хуҗа Насретдин мәзәкләре”	4
Бәетләр.	Бәет жанры турында мәгълүмат. Күпчелек очракта эчтәлекләре буенча тарихи вакыйгаларга һәм шәхесләргә, авыр заманага, шәхси фаҗигаләргә һ.б. багышланулары. “Сак-Сок” бәете. Аның фантастик сюжетка корылган булуы	2
Риваятьләр, легендалар	Риваять һәм легенда жанрлары турында мәгълүмат. Риваять, легендаларның аермалы һәм охшаш яклары. «Шәһәр ни өчен Казан дип аталган», “Янмый торган кыз”, “Иске Казан каласының корылуы”, “Әллүки” риваятьләре	6
Практик дәрес	Халык авыз иҗатында образлар; әсәрләрдә дөньясурәте; табигать һәм кеше, яшәеш һәм кеше турында күзаллаулар. Халык авыз иҗаты поэтикасы, язма әдәбият үсешенә, әдәби телгә зур йогынтысы	2
Әдәби әкиятләр	Халык әкиятләре белән уртаклык, аерымлыклар. Г.Тукайның «Шүрәле» әкияте. Җ.Тәрҗемановның “Тукран малае Шуктуган” әкияте.	15

	Ә. Фәйзинең “Аучы Мәргән белән Болан кыз” әкияте. Р.Батулланың “Курай уйный бер малай” әкияте. Ф.Яруллинның “Зәңгәр күлдә ай коена”, “Кояштагы тап” әкиятләре	
Хикәя	Эчтәлек: вакыйга, күренеш, образлар.Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар,җыелма образлар. Хикәяләүче, автор позициясе. Табигать образы,әйбер образы. Әдәби сөйләм: хикәяләү. Ф.Әмирханның ”Ай өстендә Зөһрә кыз”, “Нәҗип” хикәяләре	5
Мәсәл	Тереклек, җансыз предмет образлары ярдәмендә, читләтеп, кеше сыйфатларын, тормышын тасвирлау. Хикәяләп яки тезмә рәвештә язылу. М.Гафуриның «Сарыкны кем ашаган?» мәсәле. Г.Тукайның “Ике сабан” мәсәле	2
Практик дәрес Сәнгать төре буларак әдәбият	Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып–белү чарасы буларак әдәбият. Аның әхлакый һәм эстетик яктан кешегә йогынтысы. Язылу рәвеше ягыннан әдәби әсәрләрнең ике төргә бүленгән булуы: чәчмә һәм тезмә әсәр	2
Шигырьләр	Шигырь төзелеше: үлчәм, ритм, рифма, тезмә, строфа. Шигырьдә образлар, лирик герой. Г.Тукайның “Пар ат”, “Туган җиремә” шигырьләре. Ш.Галиевнең «Һәркем әйтә дөресен» , “Тереклек суы”, “Курыкма, тимим!”, “Тарихтан сабак”, “Өйгә бирелгән эш”, “Онытылган…”шигырьләре	7
Әдәбиятны өйрәнү		58
Бәйләнешле сөйләм үстерү		8
Дәрестән тыш уку		4

6 сыйныф эчтәлек

Бүлек темалары	Төп эчтәлек	Сәгать саны
Мифлар	Дөньяны үзләштерүнең беренче баскычы буларак мифология .Мифларда борынгы чор халыкларының табигать законнарын аңларга - күзалларга омтылулары. Дөнья халыклары иҗат иткән һәм татар халык мифлары арасында уртаклык аерымлыклар. Мисаллар нигезендә укытучы оештырган әңгәмә ”Алып кешеләр”, ”Җил иясе җил чыгара”мифларында чынбарлыкны хыял ярдәмендә аңлатырга омтылу	3
Әдәби төрләр, жанрлар	Әдәби әсәрләрнең өч төргә бүленүе. Тормыш-чынбарлыкны чагылдыруда һәрберсенең үзенчәлекле алымнары, тасвирлаү чаралары булу. Эпик һәм лирик төрләрнең сурәтләү материалын сайлап алу үзенчәлекләре. Бу ике төрнең үз эчендә	6

	жанрларга бүленеше. К.Насыйриның тормышы, иҗаты, мәгърифәтче эшчәнлеге беләнтаныштыру.”Әбүгалисина”әсәрен уку, анализлау	
Эпик төрнең жанрлары	Г.Ибраһимовның тормышы һәм иҗаты белән таныштыру “Алмачуар” хикәясен укып өйрәнү. Хикәяләү үзенчәлеген: эпиклык (чор, урын, кешеләр язмышы) белән лириклыкның (Закирның бик көчле теләге, хылы, эчке хис-кичерешләре, табигать күренешләре, Алмачуар образы) үзара аерылгысыз үрелеп тасвирлануда икәнлегенә анализ ясап бару	5
Әдәби әсәр	Гали Рәхимнең иҗаты турында кыскача мәгълүмат бирү.”Яз әкиятләре” хикәясе мисалында күчерелмә мәгънә, аллегория, символлар турындасөйләшү. Образлардагы яшерелгән мәгънәне - контекстны ачыклау	2
Лирик төр, үзенчәлекләре	Дәрдемәнднең тормышы, иҗаты һәм әдәбиятта үзенчәлекле урыны турында кыскача белешмә. Исеме, тәхәллүсе. Күңелендәге катлаулы, каршылыклы хис-кичерешләре. Махсус тел-сурәтләү чаралары: эпитет, метафора, чагыштыру	2
Шигъри образлар	С.Рәмиевнең тормышы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат; шигырьләрдәге төп фикер, хис-кичерешләр һәм аларның күтәренке хис-пафос белән яңгыраваы. Ике шагыйрьнең әсәрләрен чагыштыру	2
Әдәби төр һәм жанрлар	Драма төренең үзенчәлекләре. Барлык сәнгать төрләрен дә берләштергән театр сәнгатенең нигезен тәшкил итүе. Театр һәм драматургия бердәмлеге. Г.Камалның театр, драматургия тарихында урыны роле .”Беренче театр”да көлүне тудырган сәбәпләр: махсус уйлап табылган ситуация, характерлы персонажлар, диалоглар. Әсәргә анализ: конфликтлар, сюжет хәрәкәте, төп геройлар, ярдәмче персонажлар	4
Г.Тукай иҗаты	Г.Тукайның тормышы, иҗаты, татар әдәбиятында тоткан урыны турында белгәннәрне искә төшерү. Күрсәтмә материаллар ярдәмендә өстәмә белем бирү Татар әдәбиятында беренче автобиографик әсәр булган “Исемдә калганнар”ның язылу тарихы. Балачак кичерешләрен тудырган сәбәпләр. Хикәяләү үзенчәлеге, хикәяләүче образы	5
Лирик герой	Лирик төрнең нинди фикер, хис белдерү үзенчәлегеннән чыгып, үз эчендә жанр-ларга бүленүен өйрәнгән әсәрләр мисалында аңлату. Лирика төшенчәсен ныгы ту. Һ.Такташ шигырьләрен укып өйрәнү; алардагы лирик герой образын ачыклау. Шуңа бәйләп, Такташ турында сөйләшү, шәхесен чоры белән бәйләү	6
Әдәби иҗат. Сәнгать алымнары.	Халык авыз иҗаты һәм матур әдәбият ның уртаклык - аерымлыкларын искә төшерү. Автор хикәяләвенә, персонажлар сөйләменә, деталь образларга, сурәтләү чараларының төгәллегенә игътибар итеп хикәяләрне укып өйрәнергә И.Гази”Кояш артыннан киткән тургай” Р.Батулла “Имче”,”Көчек”,”Чагыр” Ф.Яруллин “Ак төнбоек”	10
Балалар әдәбияты	Р.Миңнуллин иҗаты, әдәбияттагы уры-ны, дәрәҗәле исемнәре турында мәгъ-лүмат. Шигырьләрен укып анализлау. Лирик герой образын һәм әсәр героен аерырга күнегү. “Энекәш кирәк миңа”, “Әни, мин көчек күрдем”,”Шундый минем туган ягым”,”Кайтыйк ла үзебезгә!” шигырьләрендә образлар байлыгы, геройлар төрлелеге	3
Баллада жанры	Балладаның үзенчәлекләрен: конкрет вакыйганы, геройларны сурәтләве - эпик төр сыйфаты; гадәттән тыш, тылсымга якын	5

	хәлләр, көчле соклану, горурлану хисләре;капма каршы кую алымы, символик образлар, арттыру-кечәйтү алымнары - лирик төргә хас сыйфатларны һәр әсәрдә табып күрсәтә бару. М.Җәлил “Сандугач һәм чишмә” И.Юзеев”Бакчачы туры нда баллада”,”Йолдыз кашка турында баллада”	
Эпик төр жанры роман	Хикәя һәм повесть жанрлары белән чагыштырып, романның сыйфатлары, ур таклык һәм аермалары турында сөйләшү. Өйрәнгән әсәрләр мисалында эпик төргә йомгак ясау. Ә.Фәйзи иҗаты турында белешмә бирү.”Тукай” романының язылу тарихы. Әсәрне укып анализлау. “Исемдә калганнар” белән чагыштырып, Ә.Фәйзинең үз Тукаен иҗат иткәнлеге, автор нияте, фантазиясе турында сөйләшү	5
Әдәбиятны өйрәнү		58
Бәйләнешле сөйләм үстерү		8
Дәрестән тыш уку		4

7 сыйныф эчтәлек

Бүлек темалары	Төп эчтәлек	Сәгать саны
Сәнгать төре буларак әдәбият	Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Сүз сәнгатендә тормыш моделен төзү үзенчәлекләре. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып–белү чарасы буларак әдәбият. Аның әхлакый һәм эстетик яктан кешегә йогынтысы	1
Халык авыз иҗаты. «Идегәй» дастаны	Дастан жанрына хас сыйфатлар, аның төркемчәләре. «Идегәй» дастанын уку	3
ХХ гасыр башы әдәбияты	ХХ гасыр башы әдәбиятында сүз сәнгатенең шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Милләт проблемасының үзәккә куелуы, язучыларның әхлакый, фәлсәфи һәм әдәби–эстетик эзләнүләре, тәҗрибәләр. Яңа тип геройлар мәйданга чыгу.	1
Г.Тукай. «Милләтә», “Милли моңнар”, “Өзелгән өмид”, “Шагыйрь”, “Театр” шигырьләре	Г. Тукай иҗаты үрнәгендә гражданлык лирикасы, автор позициясе төшенчәләре	3
Н.Думави «Яшь ана» хикәясе	Әсәрдә хикәя жанры үзенчәлекләренең чагылышы. Әдәби әсәрдәге образлылык. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар	3
Ш.Камал. «Акчарлаклар» повесте	Әсәрдә жанр үзенчәлекләренең чагылышы. Әдәби әсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь, аллегория. Табигать образы, әйбер образы. Пейзаж, портрет. Психологизм. Әдәби әсәрдә урын һәм вакыт (хронотоп)	3
1920-1930 елларда әдәбияты	Әдәби барышка тәэсир иткән тарихи сәбәпләр. Аларның әдәбиятны каршылыклы үсешкә китерүе. Әдәби әсәрләрдәге төрлелек (милли традицияләрне дәвам иттерүче әсәрләр. Яңа идеология кысаларында иҗат ителгән әсәрләр)	1

Һ.Такташ. “Мокамай” поэмасы	Лиро-эпик жанр - поэма. Лирик һәм эпик төр сыйфатларының поэма жанрында чагылышы. Персонаж, характер. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш. Әсәрдә сурәтләнгән дөнья. Әдәби әсәрдә урын һәм вакыт.Текст: эпиграф, багышлау	3
Г.Исхакый. «Җан Баевич» комедиясе	Драма төренең комедия жанры турында белгәннәрне үстерү. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция)	4
Г.Ибраһимовның “Кызыл чәчәкләр” повесте	Эпик жанрлар турындагы белемнәрне киңәйтү. Әдәби әсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь, аллегория. Эчтәлек: вакыйга, күренеш, яшерен эчтәлек, контекст. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре	4
XX гасырның икенче яртысында татар әдәбияты	XX гасырның икенче яртысында татар әдәбиятының милли нигезләргә кайтуы. Аларга китергән тарихи сәбәпләр. Әдәбиятның яңалыкка омтылышы: яңа иҗади агымнарга, жанр формаларына, темаларга мөрәҗәгать итү, әдәби герой мәсьәләсендә эзләнүләр	1
С.Хәким. «Әнкәй», «Бу кырлар, бу үзәннәрдә...» шигырьләре	Лирик жанр - күңел лирикасы. Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Тезмә сөйләм үзенчәлекләре	2
Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе	Әдәби әсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь, аллегория. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар. Персонаж, характер, тип. Хикәяләүче, автор образы, автор позициясе	4
Ш.Хөсәенов. «Әни килде» драмасы	Драма төренең драма жанрына хас үзенчәлекләр. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Әдәби иҗат. Сәнгати алымнар һәм стиль. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция)	4
Г. Сабитов. «Тәүге соклану», “Ярсылу яз” хикәяләре	Композиция: әсәр кору алымнары. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Әсәрдә сурәтләнгән дөнья	3
М.Мәһдиев. «Без кырык беренче ел балалары» повесте	Хикәяләүче, автор образы, автор позициясе. Сәнгати алымнар һәм стиль. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция)	4
М.Галиев. “Уйна әле” хикәясе	Эпик жанрлар турындагы белемнәрне киңәйтү. Әдәби әсәрдәге образлылык. Тема, проблема, идея. Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре	2
Г.Гыйльманов. «Язмышның туган көне» хикәясе	Эчтәлек: вакыйга, күренеш, яшерен эчтәлек, контекст. Конфликт, сюжет, сюжет элементлары	3
З.Хәким. «Сәер кыз» драмасы	Драма төренең драма жанрына хас үзенчәлекләре. Тема, проблема, идея. Идеал. Сәнгати алымнар һәм стиль	3
Р.Харисның тормыш юлына кыскача күзәтү. «Сабантуй» поэмасы	Лиро-эпик жанр - поэма. Лирик һәм эпик төр сыйфатларының поэма жанрында чагылышы. Персонаж, характер. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш. Милли бәйрәмнәр, гореф-гадәтләр	3
Р. Фәйзуллин. “Биеклек”, “Туган тел турында бер шигырь” әсәрләре	Лирик жанрларны тану күнекмәсен үстерү, лирик герой сыйфатларын билгеләү	3
Әдәбиятны өйрәнү		58
Бәйләнешле сөйләм үстерү		8
Дәрестән тыш уку		4

8 сыйныф эчтәлек

Бүлек темалары	Төп эчтәлек	Сәгать саны
Сәнгать төре буларак әдәбият.	Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Сүз сәнгатендә тормыш моделен төзү үзенчәлекләре. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып–белү чарасы буларак әдәбият. Аның әхлакый һәм эстетик яктан кешегә йогынтысы.	1
Урта гасырлар әдәбияты. Казан ханлыгы чоры. Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү. Мөхәммәдьярның тормыш юлы турында мәгълүмат. «Нәсыйхәт» шигыре.	Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү. Борынгы һәм урта гасырлар татар әдәбиятының шәрык әдәбиятына йөз тотып үсү-үзгәрүе, ислам идеологиясенә, фәлсәфәсенә нигезләнүе. Тотрыклы мотивлар: мәрхәмәтлелек, игелекле исем–ат, әхлаклылык, камил инсан һ.б. Урта гасырлар әдәбиятында романтик мотивлар. Үгет–нәсыйхәтчелек. Символик образлар	2
XIX гасыр әдәбияты. Чорга кыскача тарихи күзәтү. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повесте.	Чорга кыскача тарихи күзәтү. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повесте. Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Әдәбиятта яңа төр һәм жанрларның аерымлануы. Повесть жанры. Әсәрнең сюжеты, тема, проблема, идеясе. Мәгърифәтчелек әдәбиятында төп тема - аң-белем, әхлак, тәрбия, һөнәрле булу, төп каршылык – искелек һәм яңалык көрәше. Мәгърифәтле шәхеснең сурәтләнеше: укымышлы, һөнәрле булу, дини кануннарны, Коръәнне яхшы белү. Хатын-кыз азатлыгының алгы планга куелуы	3
XX гасыр башы әдәбияты. Чорга кыскача тарихи күзәтү	Чорга кыскача тарихи күзәтү. XX гасыр башында сүз сәнгатенең шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Милләт проблемасының үзәккә куелуы, язучыларның әхлакый, фәлсәфи һәм әдәби–эстетик эзләнүләре, тәҗрибәләр. Яңа тип геройлар мәйданга чыгу	1
М.Гафуриның «Нәсыйхәт» шигыре.	Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Әдәбиятта үгет-нәсыйхәт бирү. М.Гафуриның башлангыч чор иҗатында дидиктика - үгет-нәсыйхәт бирүнең өстенлек алуы. Үгет-нәсыйхәт бирүнең төп мотивы – кешене әхлаклы, аң-белемле итү. Лирик герой ихлас, гадел, ярдәмчел булырга, дөнья малына, аның ләззәтләренә кызыкмаска чакыра. М.Гафури иҗатында Урта гасыр татар әдәбиятыннан килгән традицияләрнең дәвам ителүе. Ритм, рифма, строфа үзенчәлекләре	1
Габдулла Тукайның «Дустларга бер сүз», «Мәхәббәт», «Бер татар	Тормыш юлын, иҗатын искә төшерү, өстәмә мәгълүмат бирү. Шагыйрь иҗатының чорларга	3

шагыйренең сүзләре» шигырьләре.	бүленеше, һәр чорга хас сыйфатлар. Лирик төр, лирик жанр үзенчәлекләре. Лирик герой образы. Шагыйрь иҗатында күтәрелгән төп мотивлар: уку-гыйлем –татар халкының наданлыгы, артталыгы өчен борчылу, бу хәлдән чыгу юллары турында уйлану; мәхәббәт – эчкерсез саф мәхәббәткә, аның кодрәтенә, хатын-кыз гүзәллегенә дан җырлау; шагыйрь – шагыйрьлек эше милли азатлык өчен көрәш идеясе белән үрелү. Тел-сурәтләү чаралары. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа.Гражданлык лирикасы	
Шәриф Камалның «Буранда» хикәясе.	Язучының тормыш юлын искә төшерү. «Буранда» хикәясендә авторның төп максаты – Мостафаның кичерешләрен аңлату. Ананың хәсрәтле тормышы, төп геройның үкенү сәбәпләре икесенә карата да кызгану хисләре уята. Буран образы – адаштыра торган табигать күренеше генә түгел, Мостафаның әнисенә булган мөнәсәбәтендә зур ялгышуы, адашуы, хәзерге хисләре, күңел халәте. Әсәрнең фаҗигале тәмамлануы, аеруча үкенеч белән тасвирлануы хикәяне онытылмаслык итеп истә калдыра. Әдәби төр, жанрын билгеләү. Образлар системасы: кеше, табигать яки әйбер, ясалма образлар. Кеше образлары: төп геройлар, ярдәмче геройлар, катнашучы геройлар, аталучы геройлар һәм җыелма образлар. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту.Троплар. Әсәрнең пафосы – сентименталь пафос. Язучы стиле. Әдәбиятта нәфис-бизәкле стиль	2
Фатих Әмирханның «Бер хәрабәдә» хикәясе.	Язучының тормыш юлын искә төшерү. Хикәядә авыр, кайгылы хәлләрнең сурәтләнүе. Матурлык, Яшьлек, Мәхәббәт, Бәхетнең вакытлы булуы аша тормышның мәгънәсе юклыкка төшенү. Әсәрнең эчке катламын музыка аша бирү: Сөләйман карт елавы, капка, кыңгырау, бакча, сандугач тавышы, гитараның моңлы уйнавы, карчыкның йөткерүе карга каңгылдавы. Әдәби төр, жанрын билгеләү. Образлар системасы: кеше, табигать яки әйбер, ясалма образлар. Кеше образлары: төп геройлар, ярдәмче геройлар, катнашучы геройлар, аталучы геройлар һәм җыелма образлар. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту.Троплар. Әсәрнең пафосы (сентименталь пафос), фәлсәфи фикерләр белән баетылуы. Язучы стиле: хикәя тормыш – яшәешкә ләгънәт укый, экзистенциализм фәлсәфәсен белдерә	3
Фәтхи Борнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясе.	Язучының тормыш юлы белән танышу. «Таһир-Зөһрә» трагедиясен уку. Драма төренә анализ ясау үзенчәлекләрен искә төшерү. Конфликтын	4

	билгеләү. Шигырь белән язылган, дастан сюжетына нигезләнгән булуы, дөнья әдәбиятында киң таралган мәхәббәт һәм мәкер, гаделлек һәм явызлык көрәше. Трагедиянең пафосын (трагик пафос), язучы стилен билгеләү – әдәбиятта нәфис-бизәкле стиль	
20 – 30 нчы еллар әдәбияты. Әдәби барыш: чор әдәбияты. Һади Такташның «Алсу» поэмасы.	Үз чорының кичерешләрен, каршылыкларын чагылдырган иң популяр, танылган шагыйрь, прозаик, драматург буларак тормышы, иҗаты белән таныштыру. «Алсу» поэмасында яшьлекнең, көрәш романтикасының сурәтләнеше. Әдәби төр һәм жанрлар. Лиро-эпик жанр – поэма. Әдәби әсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар. Характер. Лирик герой, лирик “мин”, автор образы, автор позициясе. Әдәби әсәр. Эчтәлек һәм форма. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Әсәрдә сурәтләнгән дөнья. Пейзаж, портрет. Әдәби иҗат. Сәнгати алымнар һәм стиль. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую. Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Тезмә һәм чәчмә сөйләм үзенчәлекләре. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа	2
Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте.	Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Конфликт, сюжет, сюжет элементлары. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Психологизм. Мәхәббәт, гаилә кору темасын ачу. Конфликтның кемнәр арасында баруы, сәбәпләре, чишелеше ягыннан әсәрне анализлау. Төп конфликтның эчке конфликт булуына басым ясау. Галиянең хатларны үзе өчен язуын ачыклау. Сюжет этапларын ачу. Эпистоляр повесть жанры	4
Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы.	Әдипнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Драма әсәрләренә анализ ясау үзенчәлекләре. Фаҗигале драма жанрында язылган әсәрнең сюжет-композициясен ачыклау. Кеше бәхете темасының бирелеше, драманың проблема, идеясен билгеләү. Төп образларга характеристика бирү, сәнгатьчә эшләнешен өйрәнү. Портрет. Психологизм . Язучы стиле - фаҗигале	4
Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты. Фатих Кәримнең «Сибәли дә сибәли», «Ант», «Ватаным өчен», «Теләк», «Сөйләр сүзләр бик күп алар», «Бездә яздыр», «Газиз әнкәй» шигырьләре. «Кыңгыраулы яшел гармун» поэмасы	Тормыш юлы турында мәгълүмат. Иҗатының чорларга бүленеше. Сугыш чоры иҗатының үзенчәлекләре: җиңүгә ышаныч белән илен сакларга ант итү; лирик геройның рухи дөньясы баю; яшәү һәм үлү турында фәлсәфи уйлануы; фашизмга нәфрәт хисләре; туган ягын, якыннарын сагыну. Гражданлык лирикасы, күңел лирикасы.Сугыш чорында шагыйрь	3

	иҗатының поэма һәм баллада жанрында иң югары ноктага җитүе. «Кыңгыраулы яшел гармун» поэмасында сугышчының күңел дөньясы, хис-кичерешләрен лирик планда сурәтләү. «Сибәли дә сибәли» шигырендә сугыш фаҗигасен табигать күренешләре, тел-сурәтләү чарасы сынландыру, әдәби алым кабатлау аша тасвирлау	
60-80 нче еллар әдәбияты. Гомәр Бәшировның «Туган ягым – яшел бишек» автобиографик повесте.	Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повестьта халык тормышының тулы бер панорамасы чагылу. Әсәрдә туган ил, халкың белән горурлану хисе тасвирлана, повесть укучыларда хезмәткә, туган җиргә мәхәббәт тәрбияли. Сурәтләнгән геройларның, вакыйга-күренешләрнең тормышчан булуы, шулар аша әдип татар авылының үткәнен һәм бүгенгесен, борынгыдан килгән гореф-гадәтләрен, йолаларын, халыкның күңел байлыгын, гомумән, милли сыйфатларын тасвирлый. Г.Бәширов - портрет, табигать бизәкләре, характер остасы; Гумәр образының бирелеше. Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Әдәби сөйләм: хикәяләү, сөйләшү (диалог), сөйләү (монолог). Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре. Язучы стиле	4
Аяз Гыйләҗевнең “Язгы кәрваннар” повесте	Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повесть жанры. Хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары. Әдәби әсәрдәге образлылык: әдәби деталь, җыелма һәм символик образларның әсәр эчтәлеген ачудагы әһәмияте. Повестьны эчтәлек һәм форма ягыннан анализлаганда, хронотоп, архетипны ачыклау. Тел-стиль чаралары. Әсәр исеменең эчке һәм тышкы мәгънәгә ия булуы. Заманга тәнкыйди бәя. Язучы стиленең үзенчәлекләре	4
Миргазиян Юныс “Биектә калу” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повесте	Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повесть жанры. Хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары. Әдәби әсәрдәге образлылык: әдәби деталь, җыелма һәм символик образларның әсәр эчтәлеген ачудагы әһәмияте. Повестьны эчтәлек һәм форма ягыннан анализлаганда, хронотоп, архетипны ачыклау. Тел-стиль чаралары. Әсәр исеменең эчке һәм тышкы мәгънәгә ия булуы. Заманга тәнкыйди бәя. Язучы стиленең үзенчәлекләре	4
Равил Фәйзуллинның «Җаныңның ваклыгын сылтама заманга…», «Аккошлар», «Мин сиңа йомшак таң җиле…»“Вакыт”, “Якты моң”, һәм кыска шигырьләре.	Шагыйрьнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Иҗатка 60 нчы елларда килүе, яңача ритмика, рифма, образлар системасы тудыруы. Р.Фәйзуллин кыска формаларга мөрәҗәгать итә, аларда метафора алгы планга чыга. Лирик әсәрләргә анализ ясау үзенчәлекләре. Табигый хис-кичерешләр чагылыш тапкан	2

	шигырьләренең җырлар булып китүе. Фәлсәфи лирика	
Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» моңсу комедиясе.	Әдипнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Драма әсәрләренә анализ ясау үзенчәлекләре. Каршылыкның төрләре: төп сюжет сызыгында тышкы каршылык Әлмәндәр һәм Әҗәл арасында, эчке каршылык Әҗәл күңелендә; ярдәмче сюжет сызыкларында тышкы каршылык Әлмәндәр белән Өммия, Әлмәндәр белән Искәндәр арасында формалаша. Төп сюжет сызыгындагы эчке каршылыкның төп каршылык булуы. Әсәрнең фәлсәфи фикерләр белән баетылуы. Әлмәндәр образының бирелеше, аның замандаш сыйфатларын туплаган, халыкчан образ-характер булуы. Комедиянең тел-сурәтләү чараларына, кинаяле тезмәләргә байлыгы. Реаль тормыш картиналарының шартлылык һәм символлар белән тыгыз кушылып китүе, шуның белән әсәрдәге төп идеяне тулырак ачуга ирешү	4
Фәнис Яруллинның «Җилкәннәр җилдә сынала» повесте.	Әдипнең тормышы, иҗаты турында мәгълүмат бирү. «Җилкәннәр җилдә сынала» повестеның – автобиографик повесть булуы. Кешене данлау, зурлау темасының бирелеше. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Язучы стиле	3
Мөдәррис Әгъләмовның «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре.	Шагыйрьнең тормыш юлы, иҗаты белән таныштыру. Классик шигырьгә йөз тотып иҗат итүе. Кешене данлау, зурлау темасының бирелеше. Лирик әсәрләргә анализ ясау үзенчәлекләре. Лирик жанрлар: гражданлык лирикасы, күңел лирикасы. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция). Шигырь төзелеше. Язучы стиле: экзистенциаль башлангыч	2
Әдәбиятны өйрәнү		58
Бәйләнешле сөйләм үстерү		8
Дәрестән тыш уку		4

9 класс эчтәлек

Бүлек темалары	Төп эчтәлек	Сәгать саны
Сәнгать төре буларак әдәбият	Сәнгать төрләре һәм әдәбият. Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Сүз сәнгатендә тормыш моделен төзү үзенчәлекләре. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып белүгә хезмәт итүе. Әдәбиятның әхлакый һәм эстетик яктан кешегә йогынтысы. Сүз сәнгате. Эстетик идеал	1

Әдәбиятның барлыкка килүе һәм үсеше	Гомумтөрки мәдәният һәм әдәбият. Ислам мәдәнияте. Мәдәни һәм әдәби күренеш буларак суфичылык. Болгар, Алтын Урда, Казан ханлыгы, Торгынлык чоры мәдәнияте, әдәбияты (16 гасырның 2 нче яртысыннан 19 нчы гасырның 2 нче яртысына кадәр) турында мәгълүмат бирү. Әлеге чорлар әдәбиятында төп тема-мотивлар, романтик сурәтлелек, аның билгеләре. Әсәрләрнең Коръән тәгълиматы белән сугарылуы. Дөньяви мотивларның урыны. Әдәбият тарихы. Әдәбиятның чорларга бүленеше, үсеш баскычлары. Урта гасырлар романтизмы. Дини әдәбият, дөньяви әдәбият. Әдәби жанрлар	3
XIX гасыр татар әдәбияты	Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Аңлы-белемле, мәгърифәтле шәхес концепциясе, аның бирелеш үзенчәлекләре. Сүз сәнгатендә яңа төр һәм жанрларның аерымлануы. Бу чор әдәбиятында төп тема һәм мотивлар буларак аң-белем, мәгърифәт, әхлак, тәрбия. Татар милләтенең уяныргa, үсәргә тиешлеге, хатын-кыз язмышы, алдынгы, бигрәк тә рус мәдәниятенә йөз тоту кебек мәсьәләләрнең көнүзәктә торуы. Әсәрләрдә төп конфликт буларак искелек һәм яңалык көрәше	1
З.Бигиевнең «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы (өзекләр)	Детективлыкка нигезләнгән сюжеты. Матди һәм рухи байлыкка бәйле туган конфликт. Төп образлар, аларның эш-гамәле. Аерым геройлар фаҗигасенең сәбәпләре. Әдәби процесс (барыш); чор әдәбияты. Әдәбиятта традицияләр һәм яңачалык	3
XX гасыр башында сүз сәнгате	Сүз сәнгатенең шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Милләт проблемасының үзәккә куелуы, язучыларның әхлакый, фәлсәфи һәм әдәби-эстетик эзләнүләре, тәҗрибәләре. Әдәбиятта яңа юнәлешләр һәм агымнар барлыкка килү. Яңа тип геройлар мәйданга чыгу	1
Ф.Әмирханның «Хәят» повесте	Хатын-кыз азатлыгы, шәхес иреге, мәхәббәт мәсьәләләренең үзәккә куелуы. Дин кануннарына нигезләнгән милли тормышның русча яшәү үрнәге белән каршылыкка керүе. Хәят образы, аның рухи кичерешләрен ачуда әдипнең осталыгы, алым-чаралар муллыгы. Портрет һәм пейзажның әдәби-эстетик функциясе. Эпик төр. Повесть. Образлылык. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар. Пейзаж, портрет. Психологизм	3
Г.Камалның «Банкрот» комедиясе	Ялган банкротлыкка чыгу вакыйгасының реаль җирлеге. Комедиячел конфликт. Сиражетдин образы. Әсәрдә көлү алымнары. Шул чор татар җәмгыятендәге кимчелекле якларның усал тәнкыйтьләнүе. Әсәрдә күтәрелгән мәсьәләләрнең заманчалыгы. Г.Камал әсәренең Н.А.Островскийның “Үз кешеләр – килешербез” комедиясе белән охшашлыгы. Драматургия жанрлары. Комедия. Автор идеалы. Язучы стиле	3

1917 – 1940 еллар әдәбияты	Әлеге дәвердә татар әдәбиятының берничә этап аша үтүе. Чорга кыскача күзәтү. Иҗтимагый-тарихи, социаль-мәдәни шартлар. Әдәбиятта сыйфат үзгәреше, аңа идеология тәэсире. Әдәбиятта тарихи-иҗтимагый вакыйгаларның сурәтләнеше	1
М.Галәүнең «Мөһаҗирләр» романы (өзекләр)	Романда 19 йөз ахыры татар тормышы сурәтләнү. Ил-халык тормышының бер гаилә эчендәге каршылыклар рәвешендә сурәтләнүе. Әсәрдә татарларның яшәү рәвеше, сыйфат-билгеләре чагылыш табу. Төрле социаль катлаулар тормышы. Халыкның властька, дин әһелләренә мөнәсәбәте. Әсәрдәге төп образлар, аларның характер сыйфатлары. Татар җәмгыятендә хатын-кызның урыны, роле. Саҗидә образы. Эпик төрнең бер жанры буларак роман. Әдәби әсәрдә урын һәм вакыт (хронотоп)	4
Бөек Ватан сугышы еллары әдәбияты	Бөек Ватан сугышы елларында татар әдәбияты. Лирика һәм публицистиканың алга чыгуы. Кече жанрларның активлашуы. Төп тема-мотивлар, проблемалар. Сугыш чынбарлыгы һәм аны сурәтләү үзенчәлекләре	1
Г.Кутуйның «Сагыну» нәсере	Лирик герой кичерешләренең чагылу үзенчәлеге. Сурәт чараларының әдәби функциясе. Символ, деталь. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция)	1
Муса Җәлилнең «Моабит дәфтәрләре»ннән: «Җырларым», «Кошчык», «Тик булса иде ирек», «Ышанма», «Катыйльгә», «Бер үгет» шигырьләре	Тормыш юлы, батырлыгы һәм иҗаты. Шагыйрь иҗатының чорларга бүленеше. Тоткынлык чоры иҗатының үзенчәлекләре: коллыктан котылу чарасы буларак үлем, аның үлемсезлеккә илтүе; Ватанга бирелгәнлекне, тугрылыкны раслау; дошманга нәфрәтнең чагылышы һ.б. Шигырьләренең сәнгатьчә эшләнеше: кабатлау, эпитет, метафора, антитеза, риторик эндәшләрнең хис дәрәҗәсен арттыруга хезмәт итүе. Традицион символик образларның яңа төсмерләргә баюы. Шагыйрь иҗатын, көрәшен чагылдырган әдәби һәм фәнни хезмәтләр	4
Ә.Еникинең «Кем җырлады?» хикәясе	Хикәясендә сугыш фаҗигасе чагылышы. Яралы лейтенантның яшәү-үлем халәтендәге кичерешләренең туган як, туган җир, ата-ана, сөйгән кеше якынлыгын калкытып куюы, аларның яшәеш мәгънәсе булуын ачуы. “Бала” хикәясендә яшь солдат Зарифның күңел кичерешләре, рухи батырлыгы сурәтләнү. “Ана белән кыз” хикәясендә сугыш шартларында яшәгән кешеләрнең күңел халәтен, сабырлык-түземлеген, өмет хисен әдәби детальләр, сурәт чаралары аша укучыга җиткерү . Әсәрнең эчтәлек һәм формасы. Эчтәлек: вакыйга, күренеш, яшерен эчтәлек, контекст. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш	4
Сугыштан соңгы һәм 1960-80 нче еллар әдәбияты	XX гасырның икенче яртысында татар әдәбиятының милли нигезләргә кайтуы. Әлеге чорда яңа жанрлар, тема-мотивлар, әдәби формалар барлыкка килү.	1

	Әдәбиятның яңалыкка омтылышы: яңа иҗади агымнарга, жанр формаларына, темаларга мөрәҗәгать итү, әдәби герой мәсьәләсендә эзләнүләр. Азатлык, шәхес иреге, фикер хөрлеге мәсьәләләренең куелышы	
Х.Туфанның «Кайсыгызның кулы җылы», «Киек казлар» шигырьләре	Иҗатының чорларга бүленеше. Тоткынлык чоры иҗатына караган шигырьләрендә кешегә хас хис-кичерешләрнең төрлелеге. Сагыш, сагыну, тормыш гаделсезлегенә ачынуның алгы планга чыгуы. Лирик герой күңелендәге өмет-ышанычның киләчәк матурлыгы булып ачылуы. Сурәт чаралары муллыгы. Лирик жанрлар: күңел лирикасы, фәлсәфи лирика. Лирик герой, лирик “мин”, автор образы, автор позициясе. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа	3
И.Юзеевнең “Сагышлы мирас”, “Гасыр кичкән чакта”, “Без”, “Калдыр, аккош, каурыеңны” шигырьләре	Шагыйрьнең романтик шигърият вәкиле булып танылуы. Лирик героеның төрле төсмерләрдә чагылыш табуы: яшьлеген, аның серле таңнарын сагынучы; ашкын хисле, көчле рухлы шәхес; мәхәббәт утында янучы гашыйк һ.б. Әдипнең туган җир, тел, ата-ана, әхлакый кыйммәтләр сакланышы, Җир, Галәм язмышы кебек мәсьәләләргә актив мөрәҗәгать итүе. “Өчәү чыктык ерак юлга” поэмасында чор-заман мәсьәләләрнең өч герой язмышы аша сурәтләнеше. Символик образларның, әдәби детальләрнең автор идеясен ачудагы роле. Әсәрдә сурәтләнгән дөнья. Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар)	3
А.Гыйләҗевның «Җомга көн, кич белән» повесте	Әдипнең кырыс реализмга нигезләнеп язуы. Әсәрдә әхлак тәрбиясе, ата-ана каршындагы бурыч, намус җаваплылыгы кебек төшенчәләрнең гыйбрәтле вакыйга-күренешләрдә чагылышы. Бибинур карчык образы: изгелеге, көчле рухы, милли характер булып ачылуы. Корбанчылык идеясенең чагылышы. Әсәрдә символик образларның, әдәби детальләрнең роле. Әсәр исеменә салынган тирән мәгънә. Тема, проблема, идея, пафос. Текст: эпиграф, башлам (пролог), бетем (эпилог). Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре	4
Н. Фәттахның «Ител суы ака торур» романы (өзекләр)	Әсәрдә борынгы бабаларыбыз – болгарлар тормышының, гореф-гадәтләренең мавыктыргыч, гыйбрәтле вакыйгаларда сурәтләнеше. Романда тарихи дөреслек һәм автор уйланмасы. Төп образлары, аларның эш-гамәлендә ачылган характер сыйфатлары. Ител образы. Персонаж, характер, тип. “Эзоп теле”	4
Т.Миңнуллинның «Кулъяулык» музыкаль драмасы	Әсәрнең сюжет-композициясе, конфликт үзенчәлеге. Татар милләтенә хас булган гореф-гадәтләрләрнең онытыла баруына борчылу идеясе. “Бәхет” төшенчәсен аңлау-аңлату. Кулъяулык образына, җырга салынган мәгънә. Автор позициясе. Музыкаль драма. Автор образы, автор позициясе	3
Хәзерге әдәбият. Дөнья әдәбиятының барышы	XX-XXI гасырлар чигендә татар әдәбиятында сыйфат үзгәрешләре, эзләнүләрнең “яңа дулкын”	1

	булып күтәрелүе. Совет һәм постсовет заманына тәнкыйди бәя биргән, шәхес һәм җәмгыять каршылыгын чагылдырган, ил тарихындагы олы этапларның, аерым шәхесләрнең сурәтен тудырган әсәрләр язылу. Психологик башлангычның алга чыгуы аша шәхес тормышы, эчке дөньясының тарихи–иҗтимагый чынбарлыктан өстен булуын раслау. Татар, рус һәм чит ил әдәбиятлары арасында күптөрле бәйләнешләр. Мәңгелек темалар һәм образлар	
З.Хәкимнең “Телсез күке” драмасы	Драмада ретроспектив алым ярдәмендә халык тормышының киң понарамасын чагылдыру. Милләт язмышының вакыйгаларны иңләп үтүе. Ата-баба телен белү, җыр-моңын өйрәнүнең чикләрне белми торган изге төшенчә буларак ачылуы. Шәхес һәм система каршылыгына нигезләнгән конфликт, аның чишелеше. Зариф һәм Зыятдин образлары. Татар җыр-моңының символик образ буларак туган җир матурлыгын, халыкның фаҗигале язмышын, теләк-өметен чагылдыруы. Драма жанры һәм жанр формалары	3
Ф.Садриевның «Таң җиле» романы (өзекләр)	Кырыс чынбарлыкның романтик алымнар аша сурәтләнүе. Көнкүреш вакыйгасының илкүләм әһәмиятле иҗтимагый, социаль-мәдәни, әхлакый мәсьәләләргә барып тоташуы. Романда совет җәмгыятенең кискен тәнкыйтьләнүе. Кеше һәм җәмгыять каршылыгы. Нуриасма образы: милли йөзе, характер сыйфатлары, яшәеш идеалы. Намусларына хыянәт иткән типлар. Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре	4
Зөлфәтнең «Тамыр көлләре», «Тойгыларда алтын яфрак шавы» шигырьләре	Шагыйрьнең классик традицияләренә йөз тотуы. Шигырьләренең халык язмышына бәйле публицистик яңгырашы. Заман сорауларын Кеше шәхесе, аның хис-кичерешләре аша чагылдыручы фәлсәфи-лирик шагыйрь булып танылуы. Иҗатында чичәнлек рухы. Шигырь системалары турында мәгълүмат	2
Әдәбиятны өйрәнү		56
Бәйләнешле сөйләм үстерү		8
Дәрестән тыш уку		4